

LAPSEL VÕIB KAHTLUSTADA AUTISMI, KUI TA:

- * väldib pilkkontakti ja hoidub kehalisest lähedusest
- * ei kõnele eakohaselt, ei saa kõnest aru või kõne puudub täiesti
- * puudub kõnekuulmine ja -mõistmine
- * teeb korduvalt ühetaolisi liigutusi käte, jalgade, keha või peaga
- * ei talu muutusi ja reageerib neile ägedalt
- * ei mängi teiste lastega, hoidub omaette või mängib ebatavaliselt

AUTISM

Iga tunnus eraldi võetuna ei kinnita autismi olemasolu. Kui enamus väidetest peab lapse puhul paika, pidage nõu spetsialistiga!

KUIDAS TOIME TULLA, KUI LAPSEL DIAGNOOSITI AUTISM?

Parimad abilisised lapsele on tema vanemad. Et suudaksite oma lapsele heaks abiliseks olla:

- * loobuge süüdistamast ennast lapse autismis – autismi põhjusi ei teata veel kuskil maailmas
- * küsige nõu erinevatelt spetsialistidelt – mitte ainult autismi osas, vaid ka selle kohta, kuidas ise toime tulla
- * otsige kontakti inimestega, kes oskavad oma isiklike kogemustega teile tuge pakuda
- * ärge vaigistage end lootusega, et kõik tuleb iseenesest – tulemuste saavutamiseks peab pidevalt tööd tegema
- * leidke rõõmustavat lapse igast sammust ja teadke, et teie laps on eriline – teist temasugust ei ole!

EESTI AUTISMIÜHING

Rahu 8
50112 Tartu
www.autismeesti.ee
e-post: autism.eesti@mail.ee
tel +372 557 9980

MIS ON AUTISM?

Autism on arenguhäire, mis avaldub iseärasustena suhtlemises, käitumises ja kõnes. Autism ilmneb väikelapseeas, mõnikord on lapse suhtlemishäired märgatavad juba imikueas. Autism on enamasti eluaegne psüühikahäire ja vaid harvadel juhtudel on autismile omased iseärasused möödunud täiskasvanueaks.

Autismi ühest tekkepõhjusest ei ole veel avastatud.

KUI SAGELI ESINEB AUTISMI?

Maailmas tehtud uuringute andmetel esineb autismi ja autismsarnaseid arenguhäireid 60 juhul 10 000 sünni kohta. Meessoost isikutel esineb autismi 3-4 korda sagedamini kui naissoost isikutel.

KUIDAS AUTISMI ÄRA TUNDA

- laps ei otsi kontakti oma lähedaste ja eakaaslastega, võib vältida lähedast kehalist kontakti ja võib osutada ägedat vastupanu sellele, väldib silmsidet
- laps ei pruugi reageerida kõnele, jättes mulje justkui ta ei kuuleks – samas reageerib ta mõnele vaikselt helile või häälele
- laps eelistab olla “oma maailmas”, kus ta võib tundide kaupa tegeleda millegagi, mis kõrvaltvaatajale tundub mõttetu ja kasutu
- esinevad korduvad ja eesmärgitud liigutused kätega või jalgadega, peaga vms. Näiteks kohapeal hüplemine, sõrmede nipsutamine või

nendega trummeldamine, peaga “tõmbamine”, keerutamine vms.

- lapsel puudub eakohane mäng – selle asemel võib ta pikka aega esemeid ritta laduda, rataste liikumist või vee voolamist jälgida jne
- esinevad ühetaolised, lapse vanuse kohta ebatavalised huvid – näiteks erinevate maade lippude, sõiduplaanide või automarkide päheõppimine, lõputu laevade joonistamine, vms
- lapse kõne ei arene üldse, taandareneb peale mõnda aega kestnud eakohast arengut, areneb mitte-eakohaselt või esineb omapärane keelekasutus. Näiteks kasutab laps ainult nimisõnu; esitab teatud sõnu või lauseid olukorras, millega need kokku ei käi; vastab äkitselt öhtul hommikul kuulnud küsimusele, vms.
- esineb kajakõne – laps kordab sõnasõnalt järgi talle esitatud küsimust või kuulnud lauset
- mälu võib olla väga hea – meelde jääb hulgaliselt numbreid, fakte jms, mis tema jaoks tunduvad olulised, samas ei suuda ta meelde jätta asju, mida püütakse õpetada, kuid mille suhtes huvi puudub
- laps on väga tundlik ümbruses toimuvate muutuste suhtes – teda häirivad vähimadki muudatused harjumuspärasel esemete paigutuses, riietuses, päevarežiimis ning muutus võib vallandada ägeda protesti
- ruumitaju võib olla väga hea – talle jääb ruttu ja täpselt meelde tee, mida mööda minnakse teatud talle sobivatesse kohtadesse
- võib esineda ülitundlikkus teatud helide või hääle, puudutuste, lõhnade, maitse jne suhtes, millede kogemine vallandab jällegi hirmu- või protestireaktsiooni
- võime teiste tunnetest aru saada on puudulik, seetõttu võib laps reageerida kohatult teise inimese kurbusele, rõõmule, valule jne

KAS AUTISMIGA INIMESED ON ÜHESUGUSED?

Autismiga inimesed erinevad üksteisest autismile omaste iseärasuste raskuse, vaimsete võimete ja kaasnevate haiguste poolest. Mõned neist saavad tänu headele vaimsetele võimetele ja vähestele autismile omastele käitumisjoontele täiskasvanuna iseseisvalt hakkama. Paljud jäävad pidevat abi vajavateks isikuteks. Autismi-
ga lapsed ei tule enamasti toime tavakooli programmiga ka siis, kui vaimsed võimed seda lubaksid. Vajalik on õppeülesannete kohandamine ja abiõpetaja rakendamine klassis.

KUIDAS AUTISMIGA LAST AIDATA?

Kui on tekkinud kahtlus autismile, tuleks pöörduda lastepsühhiaatri poole. Koostöös psühholoogi, logopeedi ja eripedagoogiga uuritakse last põhjalikult ning koostatakse lapsele kava, mille järgi teda arendada. Autismiga lapse õpetamisel-arendamisel on oluline pidev, kava-
kohane, eesmärgipärane tegelus kogu ärkveloleku ajal ning kõigis olukordades, mida laps kogeb. Eriti sobilik on arendamine autismiga lastele mõeldud erirühmas/ klassis väljaõppinud pedagoogi juhendamisel. Kui laps on integreeritud tavarühma või teiste puudega laste hulka, peaks tal olema isiklik abistaja. Ülioluline on vanemate ja eripedagoogide koostöö – see aitab muuta lapse käitumist, suunata arengut ja parandada toimetulekut.